

บทที่ ๒

คดีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐

มาตรา ๒๑๒

อ.อริคม อินทุภูติ

**บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าด้วยการสงฆ์
ของคู่ความในคดีไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย**

- รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔
- รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑
- รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๒

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ม.๒๑๒

มาตรา ๒๑๒ “ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วย เหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ บทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาล รัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการ พิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ”

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ม.๒๑๒

วรรคสอง “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของ คู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาล รัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

วรรคสาม “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดี ทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วย มาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยัง รับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้อง ค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใดๆ ”

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ม.๕

มาตรา ๕ “ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

เมื่อไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

หลักเกณฑ์ของมาตรา ๒๑๒

๑. เป็นกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น บังคับแก้คดี
๒. มีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้
๓. ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น

หลักเกณฑ์ของมาตรา ๒๑๒

๔. ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องรอการพิพากษาคดีไว้ก่อน

๕. หากศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำโต้แย้งของคู่ความไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจไม่รับเรื่องไว้พิจารณา

ข้อสังเกต

หากคำร้องไม่เข้าหลักเกณฑ์ ศาลที่พิจารณาคดี
มีอำนาจไม่ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ฎ.๕๒๔๐/๒๕๔๘ อำนาจในการสั่งรับหรือไม่รับคำโต้แย้งขอ
คู่ความตามรัฐธรรมนูญ ม.๒๖๔ ว.๑ ไว้พิจารณา เป็นอำนาจ
ของศาลรัฐธรรมนูญตาม ม.๒๖๔ ว.๒ แต่อำนาจในการวินิจฉัย
ว่า คำโต้แย้งของคู่ความเข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องส่งไปให้ศาล
รัฐธรรมนูญวินิจฉัยหรือไม่ เป็นอำนาจของศาลยุติธรรมตาม
ม.๒๖๔ ว.๑ มิใช่ว่าหากคู่ความมีคำโต้แย้งในเรื่องนี้อย่างไร
แล้ว ศาลยุติธรรมจะต้องส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย
ทุกกรณีไป (มี ฎ.๖๐๒๘-๒๕๕๓ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

หลักเกณฑ์ข้อ ๑ : เป็นกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี

ปัญหา

- (๑) คำว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามความหมายของมาตรา ๒๑๒ หมายถึงกฎหมายประเภทใดบ้าง
- (๒) บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี มีลักษณะอย่างไร
- (๓) คดีถึงที่สุดแล้วส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

ปัญหาข้อหนึ่ง

คำว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามมาตรา ๒๑๒ หมายถึงกฎหมายประเภทใดบ้าง

(๑) กฎหมายที่ตราขึ้นโดย
องค์กฤษฎีกาบัญญัติตาม
กระบวนการที่บัญญัติไว้ใน
รัฐธรรมนูญ ได้แก่
พระราชบัญญัติ และ
พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ

(๒) กฎหมายอื่นที่ฝ่ายบริหารตรา
ขึ้นตามกระบวนการที่บัญญัติไว้
ในรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญ
บัญญัติให้กฎหมายนั้นมีศักดิ์และ
ฐานะเทียบเท่ากฎหมายที่ตราขึ้น
โดยรัฐสภา ได้แก่ พระราชกำหนด

(เทียบ: คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๔๔)

กฎหมายที่ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในความหมายของ มาตรา ๒๑๒ ที่ส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

- พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติ
ท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการ
ทั่วไป ซึ่งเป็นนิยามของคำว่า กฎ ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ
พ.ศ. ๒๕๔๒ ม.๓

หมายเหตุ : คำย่อในเอกสารชุดนี้

- ค. หมายถึง คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ
- ค.ส. หมายถึง คำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ
- ฎ. หมายถึง คำพิพากษาฎีกา
- ค.ร. หมายถึง คำสั่งคำร้องศาลฎีกา

ตัวอย่างของกฎหมายที่ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในความหมายของมาตรา ๒๑๒

- ประกาศธนาคารพาณิชย์ ประกาศบริษัทเงินทุนฯ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา (ค.๔/๒๕๔๒, ค.๑๐/๒๕๔๒)
- ระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนด ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ เช่น ระเบียบ ประกาศและข้อกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตน้ำตาลที่ออกโดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (ค.๒๗/๒๕๔๔) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นต่อสาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ.๒๕๓๘ (ค.๓/๒๕๕๔)

ค.๑๐/๒๕๔๒ ศาลจังหวัดสงขลาส่งข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของธนาคารพาณิชย์ (โจทก์คดีนี้) ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยสูงสุดจากจำเลย ซึ่งศาลจะนำมาใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย

ข้อสังเกต

หากเป็นประกาศของธนาคารพาณิชย์ ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับวินิจฉัยโดยให้เหตุผลในทำนองว่า ประกาศดังกล่าวมิใช่ประกาศของทางราชการ และไม่ใช้บทบัญญัติที่ออกโดยองค์กรนิติบัญญัติ (ค.๕/๒๕๔๒, ๙/๒๕๔๒, ๔๒-๔๓ /๒๕๔๒)

■ ข้อบังคับหรือคำสั่งของฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบริหาร

- ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๒.๕ (ค.๑/๒๕๔๓)
- คำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรื่อง ระเบียบการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ (ค.๑๔-๑๕/๒๕๔๓)
- คำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น เรื่อง เพิกถอนสัญญาตีบุคคล ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ (ค.๑๕/๒๕๕๑)
- ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ลงวันที่ ๑๒ เม.ย. ๒๕๕๒ และข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๒ เม.ย. ๒๕๕๒ (ค. ๑๐-๑๑/๒๕๕๓)

- กฎ ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ค.๓/๒๕๕๔)

- **กฎกระทรวง** เช่น กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๔๑) ที่กำหนดให้ผู้พักในโรงแรมเสียค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยละ ๓ ของค่าเช่าห้องพัก (ค.๔/๒๕๔๘) ยังมีเช่น กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๓๖) ออกตามความพ.ร.บ. วิทยุกระจายเสียงฯ พ.ศ.๒๕๓๘ (ค.๕๖/๒๕๔๘)

- **พระราชกฤษฎีกา** เช่น พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ฉบับที่ ๓๐๙ฯ (ฎ.๙๕๗๐/๒๕๔๔, ๑๐๘๘๙/๒๕๔๖)

- **ข้อกำหนดของศาลชำนาญพิเศษ** เช่น ข้อกำหนดคดีภาษี
อากร พ.ศ. ๒๕๓๙ ออกตามความในพ.ร.บ.จัดตั้งศาลภาษีฯ พ.ศ.
๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ (ค.๕๐/๒๕๔๔)

- **ระเบียบที่ประชุมใหญ่ของศาลปกครองและศาลยุติธรรม**
เทียบ: **ค.ส.๓๙/๒๕๕๔** ซึ่งวินิจฉัยว่า ระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการ
ศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓ ข้อ
๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) ไม่ใช่กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กฤษฎีกา
หรือกฎหมายอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า จึงมิใช่กรณี ที่ผู้ร้องถูกละเมิด
สิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจาก
บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามรธน.ม.๒๑๒ ว.๑ (ของ รธน.ฉบับปี
๒๕๕๐) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับวินิจฉัย

ข้อสังเกต

กรณีมีข้อโต้แย้งว่า กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับในเรื่องต่างๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยคือ ศาลปกครอง ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓ ม.๙ (๑) และหากศาลปกครองวินิจฉัยว่าขัดรัฐธรรมนูญ จะมีผลเป็นการเพิกถอนกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับนั้น ตาม ม.๗๒ แต่ในกรณีมีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในคดีที่ฟ้องต่อศาลยุติธรรมว่า กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับในเรื่องต่างๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมจะต้องทำอย่างไร เพราะไม่มีกฎหมายให้ศาลยุติธรรมส่งเรื่องดังกล่าวไปให้ศาลปกครองวินิจฉัย ?

ความเห็นที่หนึ่ง ศาลยุติธรรมมีอำนาจวินิจฉัยเอง แต่คำวินิจฉัยมีผลผูกพันเฉพาะคู่ความในคดี ไม่มีผลเป็นการเพิกถอนกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับนั้น

ความเห็นที่สอง ศาลยุติธรรมควรวินิจฉัยว่าข้อโต้แย้งดังกล่าวเป็นอำนาจของศาลปกครองที่จะวินิจฉัย โจทก์หรือจำเลยจะโต้แย้งเข้ามาเป็นประเด็นในคดีนี้ไม่ได้

ปัญหาข้อสอง

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้ บังคับแก่คดีมีลักษณะอย่างไร

มีลักษณะดังนี้

- เป็นบทบัญญัติที่เป็นประเด็นข้อพิพาทหรือข้อแพ่งชนะในคดี
(ค.๔๑/๒๕๔๗, ค.๒๗/๒๕๔๖, ค.ส.๔/๒๕๕๔, ค.ส.๑๓/๒๕๕๔, ค.๑๑/๒๕๔๔, ค.๓/๒๕๔๔, ค.๒๘/๒๕๔๖, ค.๓๔/๒๕๔๘)
- เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาในคดีนั้น
(ค.๑๖/๒๕๔๖, ค.๑๐/๒๕๔๙, ค.๓๔-๓๕/๒๕๕๓, ค.๓๔/๒๕๔๘, ค.๑๓/๒๕๕๔, ค.๕/๒๕๕๔, ค.๕/๒๕๕๑)

แนวคำวินิจฉัยกรณีเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี

ค.๔๑/๒๕๔๗ เป็นกรณีกระทรวงการคลังเป็นโจทก์ฟ้องขับไล่ผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ ผู้เช่าให้การต่อสู้คดีว่า หนังสือมอบอำนาจที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมอบอำนาจให้อธิบดีกรมธนารักษ์ฟ้องคดีแทน ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะไม่ได้ปิดอาการแสดงบ่งชี้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง และจำเลยไม่ได้ผิดสัญญาเช่า ศาลแพ่งและศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า โจทก์เป็นนิติบุคคลโดยเป็นกระทรวงในรัฐบาลอากร สำหรับการมอบอำนาจซึ่งโจทก์เป็นฝ่ายต้องเสีย จึงเป็นอันไม่ต้องเสียตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๒๑ หนังสือมอบอำนาจโจทก์ใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีนี้ได้ และจำเลยเป็นฝ่ายผิดสัญญาเช่า พิพากษาให้จำเลยขนย้ายทรัพย์สินและบริวารออกไป และส่งมอบที่ดินดังกล่าวแก่โจทก์ ให้จำเลยชำระค่าเสียหายพร้อมดอกเบี้ยจนกว่าจำเลยและบริวารจะออกจากที่ดินที่เช่า

จำเลยฎีกาว่า หนังสือมอบอำนาจใจทักไม่ติดอากรแสตมป์ตาม
ประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๒๑ จะใช้รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ และใน
ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาส่งเรื่องไปยัง
ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า การที่ประมวลรัษฎากร มาตรา
๑๒๑ ให้สิทธิและยกเว้นแก่ใจทักซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ไม่ต้องปิดอากร
แสตมป์ในหนังสือมอบอำนาจ แต่ในขณะเดียวกันจำเลยต้องปิดอากร
แสตมป์ หากไม่ปิดไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ **เป็นบทบัญญัติ
ที่เป็นการแบ่งชั้นวรรณะ ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในกฎหมาย**
จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๗ มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา
๓๐ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖๐ มาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา
๒๓๓ ศาลฎีกาจึงส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๒๑ เป็น
บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี และวินิจฉัยในเนื้อหาว่า
มาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อสังเกต

ประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๒๑ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาล
ฎีกาจะต้องใช้บังคับแก่คดี เพราะจำเลยฎีกาเป็นประเด็นขึ้นมาว่า โจทก์ไม่
มีอำนาจฟ้อง เพราะหนังสือมอบอำนาจของโจทก์ไม่ติดอากรแสตมป์ไม่
ชอบด้วยประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๒๑ และประเด็นดังกล่าวเป็นข้อแพ้
ชนะในคดีนี้

แนวคำวินิจฉัยกรณีไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี

ค.๒๗/๒๕๔๖ เป็นกรณีพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลอาญา ขอให้ริบทรัพย์สิ้นคือเงินฝากในบัญชีเงินฝากของจำเลยที่ ๒ ในคดีมีเมทแอมเฟตามีนในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย เงินฝากดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิ้นได้อาศัยอำนาจตามพ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ อาศัยได้แล้ว เนื่องจากเป็นทรัพย์สิ้นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยขอให้ทรัพย์ดังกล่าวตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามพ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๑

จำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้องคัดค้าน ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ริบเงินฝากดังกล่าว จำเลยที่ ๒ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยที่ ๒ ฎีกาว่า **พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙** ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘

ศาลฎีกาเห็นว่า เป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวไปเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า กรณีเกี่ยวกับพ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ **มาตรา ๒๖** ที่บัญญัติว่า “ กายยึดและการอายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ ซึ่งกระทำโดย

ชอบด้วยกฎหมาย หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว” นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว หากในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามมาตรา ๒๒ คณะกรรมการผู้สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด มิได้เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ ผู้ร้อง เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันควรริบหรือไม่ พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ ดังกล่าว จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะต้องใช้บังคับแก่คดี กรณีไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยบทบัญญัติมาตราดังกล่าว คงรับวินิจฉัยประเด็นที่ว่า

พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่เท่านั้น

ข้อสังเกต

เหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๖ มีใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับคดีแก่คดี ก็เนื่องจากคดีนี้มีประเด็นที่ศาลอาญาจะต้องวินิจฉัยเพียงว่า ทรัพย์สินที่ขอให้ริบนั้นเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๙ หรือไม่เท่านั้น ไม่มีประเด็นต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับความรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๖ เลข บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลอาญาจะใช้บังคับแก่คดี

แนวคำวินิจฉัยกรณีเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น

ค.๑๖/๒๕๔๖ จำเลยถูกฟ้องในคดีความผิดฐานมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนในครอบครอง พาอาวุธปืนติดตัวไปโดยไม่ได้รับอนุญาต และพยายามฆ่าผู้อื่น ระหว่างพิจารณาจำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งเรียกเอกสารในสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการโจทก์ พนักงานอัยการแจ้งว่า จะส่งเมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๕ จำเลยจึงยื่นร้องขอให้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยว่า ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๕ ที่ว่า “เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควร ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และ มาตรา ๖ หรือไม่

ในประเด็นที่ว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า แม้ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ จะมีใช้บทบัญญัติแห่ง กฎหมายที่ศาลที่พิจารณาคดีจะใช้บังคับแก้คดีโดยตรงตามฐานความผิดที่ โจทก์ฟ้อง แต่ศาลที่พิจารณาคดีจำเป็นต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๕ ในการสั่งเกี่ยวกับเรื่องพยานหลักฐาน ก่อนที่ศาลจะพิจารณาพิพากษา บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๗๕ จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้ บังคับแก้คดี

ค.๑๐/๒๕๔๙ คดีนี้จำเลยฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ที่ยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้นที่สั่งไม่รับอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา อ้างเหตุว่าคดีเป็นที่สุดแล้วตามป.วิ.พ.มาตรา ๒๓๖ จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกา และยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาให้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ. มาตรา ๒๓๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓, ๔, ๒๙, ๓๐, ๒๓๓ และมาตรา ๒๗๒

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๒๓๖ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี (เพราะต้องใช้วินิจฉัยว่าคำสั่งไม่รับฎีกาชอบหรือไม่) และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้จึงรับวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว และวินิจฉัยในเนื้อหาว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ค.๓๔-๓๕/๒๕๕๓ เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งในชั้นบังคับคดีว่า ป.วิ.พ. มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยประเด็นที่ว่า คำร้องนี้เป็นคำร้องตาม มาตรา ๒๖๔ (เดิม) หรือไม่ โดยวินิจฉัยว่า ตามป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๘ (๑) และมาตรา ๓๐๒ แสดงว่า ในชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งยังมีการวินิจฉัยชี้ขาดได้ ดังนั้น ป.วิ.พ.มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) จึงเป็น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามมาตรา ๒๖๔ วรรค หนึ่ง และคดีนี้ไม่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยอย่างไร คำพิพากษาของ ศาลอันถึงที่สุดแล้วก็มีได้ถูกกระทบกระเทือนเพราะจำเลยยังคงต้องชำระ หนี้ตามคำพิพากษา คำร้องดังกล่าวจึงเป็นคำร้องตามมาตรา ๒๖๔ (เดิม)

ข้อสังเกต การโต้แย้งว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีขัดหรือ
แย้งต่อรัฐธรรมนูญ ต้องโต้แย้งในขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาใน
ชั้นตอนนั้นด้วย หากคดียังไม่ถึงชั้นตอนนั้น ยังโต้แย้งไม่ได้

ค.๓๔/๒๕๔๘ เป็นกรณีบริษัทเงินทุนฟ้องเรียกเงินคืนจากลูกหนี้
ขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาล
ชั้นต้นส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๒๗๑ ถึง ๒๙๐
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๒๗๑ ถึง ๒๙๐ เป็น
บทบัญญัติที่อยู่ในหมวดว่าด้วยการบังคับคดี จะใช้บังคับหลังจากศาลได้มี
คำพิพากษาแล้ว และจะบังคับตามคำพิพากษาต่อเมื่อผู้ร้องตกเป็นลูกหนี้

ตามคำพิพากษาหรือเป็นผู้แพ้คดีและไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา กรณีตาม คำร้อง คดีของโจทก์และ ผู้ร้องยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นยังไม่ได้มีคำพิพากษาให้โจทก์หรือผู้ร้องเป็นฝ่ายชนะคดี จึงไม่มี กรณีที่จะต้องมีการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเกิดขึ้น ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗๑ ถึง ๒๙๐ จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง อีกทั้งคำร้องของผู้ร้องไม่แสดง เหตุผลโดยชัดแจ้งว่าบทบัญญัติของป.วิ.พ.บทมาตราดังกล่าว ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และมาตรา ๓๐ อย่างไร ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับ วินิจฉัย

แนวคำวินิจฉัยกรณีไม่เป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น

ค.๑๓/๒๕๕๔ เป็นกรณีพนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรีเป็นโจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

ระหว่างพิจารณา จำเลยทั้งสองยื่นคำร้องว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ **ที่ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์โดยเฉพาะการกระทำซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นที่สุด เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตให้รับฎีกาไว้วินิจฉัย ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐**

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับในกรณีที่มีการอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อไปหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดนนทบุรีซึ่งเป็นศาลชั้นต้นจะนำมาใช้บังคับแก่คดี ไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๑ วรรคหนึ่ง กรณีไม่เป็นประโยชน์ที่จะพิจารณาวินิจฉัยต่อไป สมควรจำหน่ายคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพิจารณาและมีคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

ค.๕/๒๕๕๔ เป็นกรณีโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๐๐ วรรคสอง ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้อง

ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลที่พิจารณาคดีส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๔๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) และมาตรา ๘๑ (๑) ถึง (๔)

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาคดีนี้ไปแล้ว และแม้ศาลจังหวัดเชียงใหม่จะยังมิได้ส่งรับอุทธรณ์ก็ตาม แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ร้องโต้แย้งก็ไม่เกี่ยวกับการพิจารณารับหรือไม่รับอุทธรณ์แต่อย่างใด จึงไม่มีกรณีที่ศาลชั้นต้นจะนำ

บทบัญญัติแห่งป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๔๓ มาใช้บังคับแก่คดีนี้
อีก กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง
ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำ
วินิจฉัยพ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา
วินิจฉัย

*คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่น่าสนใจในประเด็นนี้ยังมี
เช่น คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๔๔, ๑๑/๒๕๔๔ ๒๘/๒๕๔๖, ๔๑/๒๕๔๗,
๕/๒๕๕๑, ๑๑/๒๕๕๑, ๒/๒๕๕๒, ๖-๗/๒๕๕๒, ๑๐/๒๕๕๒ เป็นต้น*

ข้อสังเกต กรณีศาลยังได้มีคำสั่งประทับรับฟ้อง ก็ยังส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญได้

ค.๕/๒๕๕๑ เป็นกรณีจำเลยในคดีหวยบนดินยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศ ค.ป.ค. ฉบับที่ ๓๐ เรื่องการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๙ และ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประกาศ ค.ป.ค. ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศ ค.ป.ค. ฉบับที่ ๓๐ ฯ และ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประกาศ ค.ป.ค. ฉบับที่ ๓๐ ฯ มีสถานะเป็น บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เมื่อกรณีตามคำร้องมีปัญหว่าบทบัญญัติแห่ง กฎหมายทั้งสองฉบับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และยังไม่มีคำ วินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ทั้งศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องใช้บทบัญญัติแห่ง กฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดีในชั้นตอนที่จะมีคำสั่งประทับฟ้อง อันจะทำให้ผู้ถูกฟ้องตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้ถูกฟ้องอีกด้วย มีเหตุที่จะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑

ข้อสังเกต

กรณีบุคคลอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลส่งความเห็นของตนไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ ก็เพื่อไม่ให้นำกฎหมายนั้นมาบังคับแก่คดีของตน กรณีจึงเป็นเรื่องที่บุคคลนั้นต้องเป็นคู่ความในคดี

ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ผู้ถูกฟ้องมีฐานะเป็นจำเลยตั้งแต่เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องแล้ว (ต่างจากในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเอง) ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ และศาลรัฐธรรมนูญจึงเห็นตรงกันว่าแม้ศาลยังมิได้ประทับฟ้อง จำเลยก็มีสิทธิขอให้ศาลส่งข้อโต้แย้งของตนว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๑ ได้

ปัญหาข้อสาม

คดีถึงที่สุดแล้วส่งไปให้ศาล
รัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้หรือไม่

หลัก : คดีที่ส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตาม
มาตรา ๒๑๒ ต้องอยู่ระหว่างพิจารณาของศาล คือ
ยังไม่ถึงที่สุด (ฎ.๖๒๓/๒๕๔๓)

ข้อยกเว้น : กรณีมีข้อพิพาทในชั้นบังคับคดี
(ค.๓๔-๕๓/๒๕๔๓)

หลักเกณฑ์ข้อ ๒ : เป็นข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ

■ คำว่า รัฐธรรมนูญ หมายถึงรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ เท่านั้น

หากโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ หรือปีก่อนหน้านั้น ไม่เข้าองค์ประกอบ ไม่ต้องส่ง (เทียบ คำสั่งที่ ๗๘/๒๕๕๗)

คำสั่งที่ ๗๘/๒๕๕๗ ศาลฎีกาส่งข้อโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.การค้ำน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญ จะรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัย ได้มีประกาศ ค.ส.ช. ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ ลง วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ข้อ ๑ ให้รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้น หมวด ๒ และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ มีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.๒๕๕๗ โดย มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัย ว่า กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งหมายถึงรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.๒๕๕๗ หรือไม่ เท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติให้ศาล รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือ แย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

■ ปัญหา :

หากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนที่อ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัด มีเนื้อหาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ศาลรัฐธรรมนูญ จะยังมีอำนาจวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดกับ รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ หรือไม่

ปัญหานี้ เคยมี ค.๒๑-๒๓/๒๕๕๑ เป็นกรณีขอให้วินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ศาลรัฐธรรมนูญรับวินิจฉัย แต่วินิจฉัยในประเด็นว่า บทบัญญัติแห่ง กฎหมายนั้นขัดรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ หรือไม่ โดยให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ที่อ้างว่ากฎหมายไปขัดนั้น มีหลักการ อย่างเดียวกันกับรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐

แต่เมื่อมี ค.๗๘/๒๕๕๗ ออกมา ทำให้มีปัญหาว่า ค.๒๑-๒๓/๒๕๕๑ ยังคงเป็นบรรทัดฐานได้หรือไม่ เรื่องนี้คงต้องรอฟังคำวินิจฉัยศาล รัฐธรรมนูญภายหลักรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับแล้ว ต่อไป

คำวินิจฉัยที่ ๒๑ - ๒๓/๒๕๕๑ คู่ความในคดียื่นคำร้องต่อศาล
ที่พิจารณาคดีขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา
วินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๓๐๙ ทวิ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ หลายมาตรา

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในขณะที่ศาล
รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำร้องทั้งสามคำร้อง ได้มีการ
ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
แล้ว การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายใดๆ จะต้องพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัด
หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้บังคับในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมี
คำวินิจฉัย แต่เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖

มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๗๒
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผู้ร้อง
โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายไปขัดหรือแย้งนั้น มีหลักการอย่าง
เดียวกันกับบทบัญญัติมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖
มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๑๙ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงวินิจฉัย
คำร้องนี้ตามบทบัญญัติมาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖
มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๑๙ ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมายเหตุ : มี ค.๑/๒๕๕๒, ๒/๒๕๕๒, ๓/๒๕๕๒, ๑/๒๕๕๓
วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

❖ หากไม่ใช่ข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่กรณีตามมาตรา ๒๑๒ ดังเช่นโต้แย้งว่า

■ การกระทำของบุคคล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ค.๙/๒๕๔๓ - การคิดดอกเบี้ยของธนาคารขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ฎ.๓๕๐๒/๒๕๔๒ - การกระทำของพนักงานสอบสวนขัด

รัฐธรรมนูญ,

ค.ร.ที่ ๒๕๗๔/๒๕๔๔ - การที่จำเลยไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนของจำเลยเองเป็นการขัดต่อ

รัฐธรรมนูญ

ค.ร.๔๘๒๒/๒๕๔๕ - แผนฟื้นฟูกิจการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ค.ส.๕๒/๒๕๕๖ – การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมที่ดินและกรมที่ดินเกี่ยวกับการขอออกน.ส.๓ก. ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการสืบมรดกตามรัฐธรรมนูญ

ค.ส.๓๙/๒๕๕๖ – การยื่นฟ้องคดีของพนักงานอัยการต่อศาลจังหวัดเทิง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ค.ร.ที่ ๙๐๙/๒๕๕๑ – การฟ้องคดีของโจทก์เป็นการทำร้ายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของจำเลย ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

■ คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ค.๘/๒๕๔๑ - คำสั่งของผู้พิพากษาศาลจังหวัดสตูลที่สั่งให้ส่งสำเนา คำร้องให้แก่โจทก์เป็นคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ค.๑๑/๒๕๔๑ - คำพิพากษาศาลฎีกา ๒ ฉบับ ผู้พิพากษาลงชื่อไม่ครบ องค์คณะเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ค.ร.ที่ ๑๗๙๖/๒๕๔๒ - คำสั่งศาลให้ริบของกลางตามพ.ร.บ.ภาษี สรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๒๗ ขัดรัฐธรรมนูญ

ค.ร.ที่ ๑๔๔๒/๒๕๔๓ , ค.ส. ๓๐/๒๕๕๓ - คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ขัดรัฐธรรมนูญ

■ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญแปลกฎหมายหรือวินิจฉัยคดี

ค.๘/๒๕๔๓ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ หรือไม่

ค.ร.๕๑๑/๒๕๔๑ ขอให้วินิจฉัยว่า พนักงานสอบสวนจะสอบสวนได้หรือไม่ โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ ศาลฎีกามีอำนาจรับวินิจฉัยหรือไม่

ค.ร.๑๑๑๑/๒๕๔๒ ขอให้มีคำสั่งให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ รับคำร้องขอ รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ของจำเลย

ฎ.๔๔๑๔/๒๕๔๓ ขอให้วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลฎีกาไม่ได้วินิจฉัย

ฎ. ๖๙๓๑/๒๕๔๓ ขอให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาคดี
ปกครองหรือไม่

ฎ.๕๑๓๔/๒๕๔๕ ขอให้วินิจฉัยว่า ศาลภาษีอากรกลางมีอำนาจ
พิจารณาคดีหรือไม่

ค.ส.๑/๒๕๕๖ ขอให้วินิจฉัยว่า การกระทำของเจ้าพนักงานและ
หน่วยงานของรัฐขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ค.๓๒-๓๔/๒๕๔๗ ขอให้วินิจฉัยว่า คดีอยู่ในอำนาจศาลปกครอง
หรือศาลยุติธรรม

■ ขอให้วินิจฉัยว่า กฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ

ค.๓๕-๓๖/๒๕๔๔ เป็นกรณีคู่ความในศาลล้มละลายกลางขอให้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ล้มละลาย (ฉบับที่ ๔) ที่เพิ่มเติมหมวด ๓/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๓๕ (๑) เพราะเหตุมีบทบัญญัติจำกัดสิทธิเสรีภาพ แต่มิได้ระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายดังกล่าว

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การตรากฎหมายเป็นกระบวนการทางนิติบัญญัติซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๒ (๑) บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ที่เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติ

แห่งรัฐธรรมนุญ เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภาแล้วแต่กรณี เพื่อส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนุญเพื่อวินิจฉัย ซึ่งรัฐธรรมนุญไม่ได้ให้สิทธิผู้ร้องที่จะโต้แย้งได้ ศาลรัฐธรรมนุญจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเพิ่มความหมวด ๓/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนุญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ประกอบ มาตรา ๓๓๕ (๑) หรือไม่

ค.๒๖-๓๔/๒๕๔๕ เป็นกรณีคู่ความในคดีขอให้ศาลแพ่งและศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนุญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกาศราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำจัดสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ตามรัฐธรรมนุญ มาตรา ๔๘ แต่การตรากฎหมายดังกล่าวไม่ได้อ้างบทบัญญัติรัฐธรรมนุญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายอันเป็นการ

จำกัดสิทธิของบุคคล ของบุคคล จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรค
หนึ่งและวรรคสอง ประกอบมาตรา ๔๘ เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามมาตรา ๖

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำร้องนี้ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งมาตรา ๒๖๔ บัญญัติให้ศาล
รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในกรณีที่คุณความหรือศาลอ้างว่าบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่ผู้ร้องโต้แย้งเกี่ยวกับ
กระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ได้โต้แย้งว่า
บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้ร้องจึง
ไม่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๔

นอกจากนี้ยังมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘ ถึง ๑๑/๒๕๕๖ ๒๘/๒๕๕๗,
๔๐/๒๕๕๗, ๙/๒๕๕๒, ๖-๗ /๒๕๕๒, ๒/๒๕๕๒ รวมทั้งคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/
๒๕๕๓, ๒๗/๒๕๕๓, ๑๑/๒๕๕๔, ๑๕/๒๕๕๓ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

- **ขอให้วินิจฉัยว่า กฎหรือคำสั่งขัดต่อกฎหมายแม่บท** เช่น ขอให้วินิจฉัยว่า กฎและคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยคณะก.ก.อ้อยและน้ำตาลทราย เป็นการออกเกินของเขตที่พ.ร.บ.อ้อยและน้ำตาลทรายฯ ให้อำนาจไว้ (ค.๒๗/๒๕๔๔)
- **ขอให้วินิจฉัยว่า กฎหมายขัดต่อกฎหมายระดับเดียวกัน** เช่น ขอให้วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ม.๓๘ ตริ และพ.ร.ก. บริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ม.๙ ขัดหรือแย้งต่อ ป.พ.พ.ม.๓๐๖ หรือไม่ (ค.๓๘-๓๙/๒๕๔๗)
- **ขอให้วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญมาตราหนึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญอีกมาตราหนึ่ง** เช่น ขอให้วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๑ (๓) ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๑๒๒ หรือไม่ (ค.ส.๔๘/๒๕๕๖)

หลักเกณฑ์ข้อ ๓ : ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น

- ดู www.constitutionalcourt.or.th
- กรณีศาลรัฐธรรมนูญในอดีตเคยมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นไม่ขัดรัฐธรรมนูญฉบับเดิม เช่นฉบับปี ๒๕๕๐ หากคู่ความมาโต้แย้งอีกว่าขัดรัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ ที่มีข้อความตรงกัน ทุกตัวอักษร ต้องส่งหรือไม่

คำตอบ : ไม่ต้องส่ง (เทียบ ค.๑/๒๕๕๒)

- กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัยเพราะเคยวินิจฉัยแล้ว เช่น ค.๒๖-๒๗/๒๕๕๑, ๑/๒๕๕๓, ๕/๒๕๕๓

หลักเกณฑ์ข้อ ๔ : ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้อง รอการพิพากษาคดีไว้ก่อน

เหตุผล : เนื่องจากพิจารณาคดีต่อไป แล้วต่อมาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัตินั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ก็จะต้องมีการเพิกถอนกระบวนการพิจารณา เป็นการเสียเวลาแก่ทุกฝ่าย และในอดีตบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญน้อยมาก ผู้ร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา จึงให้ศาลพิจารณาคดีต่อไป เพียงแต่ให้รอการพิพากษาไว้ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ศาลที่พิจารณาคดีจะได้มีคำพิพากษาได้ทันที ไม่ต้องเสียเวลากลับมาสืบพยานกันอีก

หลักเกณฑ์ประการที่ ๕ : ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจ ไม่รับคำร้องที่ส่งไป

กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยไม่รับวินิจฉัยเช่น

- คำร้องไม่ตรงกับความเป็นจริงในคดี (คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๔๑)
- กรณีผู้ร้องถึงแก่ความตายแล้ว (คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๔๔)
- ผู้ร้องขอถอนคำร้องและศาลที่พิจารณาคดีมีคำสั่งอนุญาตแล้ว (คำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๔๔, ๑๖/๒๕๔๔,) หรือมีการถอนฟ้องคดีหลักแล้ว (คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๔)

- คำร้องไม่ได้ระบุว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด และเพราะเหตุใด (คำวินิจฉัยฯที่ ๔๐-๔๙/๒๕๔๔, ๘-๑๑/๒๕๔๖, ๑๕/๒๕๕๑, ๑๐/๒๕๕๒ คำสั่งฯที่ ๒๖/๒๕๕๓, ๑๑/๒๕๕๔, ๑๔/๒๕๕๔, ๔๐/๒๕๕๖, ๔๘/๒๕๕๖,)
- กรณีโต้แย้งเชิงหลักการว่า กฎหมายขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ให้เหตุผลโดยชัดแจ้ง ศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่รับวินิจฉัยเช่นกัน (คำสั่งฯที่ ๓๑/๒๕๕๕, ๓๒/๒๕๕๕)
- กฎหมายที่อ้างว่าขัดถูกยกเลิกไปแล้ว โดยไม่ได้คงหลักการเดิมตามประเด็นข้อโต้แย้งไว้ในกฎหมายใหม่ (คำวินิจฉัยฯที่ ๑/๒๕๖๐, ๙/๒๕๕๓)
- กฎหมายที่อ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ มาตราที่อ้างว่าขัด(คำวินิจฉัยฯที่ ๔๖/๒๕๔๕, ๑๖/๒๕๔๖, ๓๘-๓๙/๒๕๔๗, ๔-๒๑/๒๕๕๔, คำสั่งที่ ๔๖/๒๕๕๒, ๑๕/๒๕๕๔)

ผลของคำสั่งยกคำร้อง

- คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้ยกคำร้องของคู่ความที่ขอให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๒ เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา อุทธรณ์ทันทีไม่ได้
(ค.ร. ๒๔๗๘/๔๔, ๒๔๔๖/๔๗, ๒๒๗๓/๔๘)
- หากมีเหตุใหม่ ยื่นใหม่ได้

ผลของคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่ง
ก.ม.ที่ใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
(ม.๒๑๒ วรรคท้าย)

หลักการ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โนคดีทั้งปวง
แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว
(ม.๒๑๒ วรรคท้าย)

ข้อยกเว้น

- ในคดีอาญา ให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป
- แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใดๆ
(ม.๒๑๒ วรรคท้าย)